

תוכנית תואר שני במדיניות ותיאוריה של האמנויות M.A

ראש התוכנית: ד"ר ליאת פרידמן

מרכז מגמת אוצרות: מר יגאל צלמונה

יועץ אקדמי: ד"ר דרור פימנטל

רכזת התכנית: גב' קרן כהן

טלפון: 02-5631584

דוא"ל: m.a.prg@bezalel.ac.il

בשנים האחרונות הולך ומתהווה, בארץ ובעולם, שיח תרבותי חדש שבמוקדו גישה רב-תחומית לתרבות על מרכיביה השונים: האמנות, העיצוב והארכיטקטורה נבחנים לאורן של גישות מחקריות שמוקדן במדעי הרוח והחברה. במסגרת זו מתחזק הצורך בדיון תיאורטי ובהכשרה מקצועית בתחומים הנלווים לעולם האמנות והעיצוב: ניהול מוסדות אמנות ותרבות, אוצרות, מוזיאולוגיה, ביקורת האמנות, ההיסטוריה של העיצוב ומדיניות התרבות. תחומים אלו, שמקצתם מסייעים בתיווך בין היוצרת/ת לבין הקהל, הם בעלי חשיבות מכרעת בהתגבשותה של התרבות הישראלית בכלל והמדיניות בנושאי האמנויות בפרט.

העדר מסלולי הכשרה בארץ לאנשי ולנשות מקצוע בתחומים אלו הביא ליצירת מחסור משמעותי בכותבים/ות, מבקרים/ות, אוצרים/ות ומנהלי/ות מוסדות תרבות המוכשרים לתרום לעולם התרבות והיצירה בחברה הישראלית.

אל מול תכנית מ.א. מחקריות העוסקות בהיסטוריה של האמנות והפועלות באוניברסיטאות השונות בארץ, ניכר חסרונה של תכנית מ.א. בעלת אופי מחקרי, הצומחת דווקא בתוך סביבה יוצרת ואשר בוגריה ובוגרותיה יוכלו לתרום הן להיבטים התיאורטיים והן להיבטים המעשיים של התרבות בישראל.

מרכיבי התכנית

התכנית חותרת לשלב בין חקירה תיאורטית של שדה האמנות, העיצוב והתרבות בישראל והבנה מעמיקה במהות האמנות ותולדותיה לבין התמצאות במתרחש בשדה האמנות והתרבות בישראל כיום, מעורבות בו ופעולה בתוכו.

התכנית מיועדת לבוגרי/ות תואר ראשון שהשלימו את התמחותם בעולמות היצירה השונים הנלמדים בבצלאל, במוסדות אחרים לאמנות ולעיצוב או במדעי הרוח והחברה, המחפשים לעצמם מסגרת ייחודית, באמצעותה יוכלו להמשיך את לימודיהם, או לרכוש את הרקע האינטלקטואלי הנדרש להתמחותם המקצועית.

התכנית, על שתי מגמות ההתמחות שבה: מגמת האוצרות ומגמת הכתיבה (ביקורת), תעניק לסטודנטים/ות בסיס תיאורטי נרחב בתחום התיאוריות הביקורתיות והמחקר העכשווי בשדה האמנות והתרבות העולמי והישראלי.

מגמת האוצרות - מיועדת להכשרת דור חדש של אוצרים/ות מקצועיים בעלי/ות רקע היסטורי ותיאורטי נרחב. מתוך הכרה בחשיבות תהליך ההכשרה של אוצרים/ות, כוללת תכנית הלימודים במגמה מכלול של קורסים המשלבים בין התיאוריה לבין הפרקטיקה של משרת האוצרות למרכיביה אשר תכליתם להעמיק ולהעשיר את יכולות האוצרת/ת כמי שמופקד/ת על תפקיד תיווך מרכזי בין היוצרים/ות לבין הקהל.

מגמת הכתיבה הביקורתית – מיועדת להכשרת דור חדש של מבקרי/ות אמנות מקצועיים בעלי/ות רקע היסטורי ותיאורטי נרחב, כותבי/ות קטלוגים וכיוצא בזה. תכנית הלימודים במגמה כוללת קורסים המשלבים בין התיאוריה של היצירה לבין הפרקטיקה של הכתיבה, תוך שכלול יכולות הכתיבה, הניסוח והביקורת של הסטודנטים.

מגוון הקורסים המוצע בשתי מגמות ההתמחות של התכנית יאפשר לסטודנט/ית לגבש כיוון התמחות מעמיק הן במסלול המחקרי והן במסלול הלא מחקרי. קבוצות הלימוד הקטנות וההנחיה האישית יבטיחו יחס אישי וקרבה בין הסטודנטים/ות לבין המרצים/ות. וסביבת היצירה הייחודית של בצלאל תאפשר לסטודנטים/ות מגע ישיר עם פרקטיקת האמנות והעיצוב כיום.

סגל המרצים והמרצות

פרופ' אווה אילוז
ד"ר אליעזר מלכיאל
ד"ר אריק גלסנר
ארנה קזין
ד"ר אשר סלה
ד"ר דליה מרקוביץ
ד"ר דרור פימנטל
ד"ר טל בן צבי
יגאל צלמונה
יובל סער
ד"ר יעל כדורי
ד"ר יצחק בנימיני
ד"ר ליאת פרידמן
פרופ' מנחם ברינקר
נרית גלסון
נועם סגל
ד"ר רועי ברנד
ד"ר רותי גינזבורג
ד"ר שמוליק מאירי

תקופת הלימודים

הלימודים יתקיימו בימי רביעי וחמישי. בימי רביעי בבית הנסן ובימי חמישי בבצלאל הר הצופים ירושלים.

היקף הלימודים

הדרישות הלימודיות כוללות 48 נ"ז מתוכן 6 נ"ז לפרויקט גמר ותזה במסלול המחקרי. ו-52 נ"ז מתוכן 6 לפרויקט גמר במסלול הלא מחקרי.

דרישות התוכנית למעבר משנה לשנה וקבלת תואר מוסמך

מעבר משנה א' לשנה ב' מותנה בנוכחות הסטודנט/ית בכל הקורסים אשר הוגדרו במערכת לימודיו, בעמידה בכל החובות, ובקבלת ציון ממוצע של 75 לפחות בכל קורסי החובה (עבור המשך לימודים במסלול הלא מחקר) או 85 לפחות בכל קורסי החובה (עבור המשך לימודים במסלול המחקר).

לצורך קבלת תואר M.A, יהא על הסטודנט/ית:

- לצבור 48 נ"ז במסלול המחקר או 52 נ"ז במסלול הלא מחקר.
- להגיש פרויקט גמר, כמפורט בהמשך.
- להגיש 2 עבודות בהיקף סמינריון ל-2 מתוך 4 הסמינרים הנלמדים בתכנית.
- נוכחות חובה במפגשי קולוקוויום במהלך השנתיים הראשונות.
- לעמוד בכל הדרישות המנהליות הנדרשות מסטודנט/ית בבצלאל.

פרויקט גמר

פרויקט הגמר מתייחס להיבט מעשי של הלימודים.
הפרויקט מקנה 6 נ"ז והוא חלק בלתי נפרד מחובות התכנית.

על כלל הסטודנטים/ות להתמחות במגמתם, השילוב יעשה בדרכים שונות במסלול האוצרות ובמסלול הכתיבה הביקורתית:

פרויקט גמר במגמת אוצרות:

התמחות במוסד אמנות - כחלק מפרויקט הגמר מחויב כל סטודנט/ית במגמת האוצרות בהתמחות מעשית. ההתמחות יכולה להיעשות במוסד מוזיאוני/גלריה גדולה בארץ או בחו"ל או באצירת תערוכה בגלריה בצלאל או בחלל גלרי אחר. משך ההתמחות 50 שעות מינימום (תלוי במקום ההתמחות) כשבסופה י/תתבקש הסטודנט/ית להציג אישור והערכה המוסד בו התמחה/תה על איכות העבודת. לרשות הסטודנטים/ות עומדת רשימת הצעות למקומות התמחות בארץ ובחו"ל ובמקביל, ביכולתם/ן להציע מקומות נוספים בהתאם להעדפותיו/ה. העברת בקשות מתקיימת בתיווך מר יגאל צלמונה, מרכז מגמת האוצרות ובאמצעות המחלקה לקשרי חוץ של "בצלאל".

מטלת הכתיבה - טרם ההתמחות הסטודנט/ית מתבקש/ת לעלות שאלה מחקרית אותה ת/ירצה לחקור במהלך ההתמחות. עם סיומה, ת/יתאר את פעול הכתיבה ומסקנותיו/ה כטקסט פרשני-ביקורתי ברמה אקדמית עד 20 ע"מ (היקף מדויק יקבע בהתאם להתמחות). על מטלת הכתיבה להיות בקשר ישיר להתמחות המעשית.

פרויקט הגמר במגמת הכתיבה הביקורתית:

התמחות בפרויקט הגמר יעשה במסגרת מגזין "אליפסיס", המגזין המקוון של התוכנית. המגזין מופק ומופעל על-ידי סטודנטים וסטודנטיות במגמת הכתיבה הביקורתית בתוכנית בהנחייתו של יובל סער, במסגרתו על הסטודנטים/ות להפיק, לערוך ולכתוב.

מטרת המגזין לשמש במה למגוון רחב של מאמרים ורשימות ביקורת בנושאי חברה, תרבות ואמנות, וכן במה לתערוכות וירטואליות. המגזין פועל מתוך שיח תרבותי שבמוקדו גישה רב-תחומית לתרבות על מרכיביה השונים, ומתוך חתירה לשילוב החקירה התיאורטית עם מעורבות ופעולה בתוך שדה האמנות, התרבות והחברה העכשווי.

הנחיית פרויקט גמר

לכל סטודנט/ית מתמחה ת/יותאם מנחה ע"י וועדת פרויקט הגמר אשר ת/ילוה אותו/ה בתהליך הפרויקט.

התזה במסלול המחקרי

סטודנט/ית שהשלים/מה את הלימודים בשנה א' בציון ממוצע של 85 לפחות רשאי/ת להגיש עבודת תזה במסלול המחקרי. סטודנטים/ות המעוניינים להגיש עבודת תזה במסלול המחקרי ישתתפו בסדנת תזה אחת לשבועיים במהלכה, יגישו הצעת מחקר ראשונית למזכירות התוכנית. ועדת ההוראה של התוכנית תתכנס לדון בהצעה ויועץ ה-M.A של התוכנית יסייע לסטודנט/ית במציאת מנחה לעבודת התזה. עבודת התזה תיבחן על ידי לא פחות משלושה בוחנים, כולם/ן בעלי/ות תואר שלישי בדרגת מרצה בכיר ומעלה. לפחות שניים מהם/ן חברי סגל במוסדות אחרים להשכלה גבוהה הפעילים/ות במחקר, ולפחות אחד/ת מהם חבר/ת סגל באוניברסיטה (כל זאת, בהתאם לנדרש בהחלטת המועצה בדבר לימודים לתואר שני עם תזה במכללות). היקף עבודת התזה יהיה עד 80 עמודים (22,000 סימני דפוס). תלמיד/ה שנבחר/ה למסלול המחקרי ולא הגישה/ה עבודת תזה ת/יוכל להשלים קורסים חסרים לצורך קבלת M.A לא מחקרי עד שנתיים מיום סיום הלימודים בתוכנית.

מבנה התוכנית

מבנה תכנית הלימודים במסלול המחקרי

<u>שנה א'</u>		
6 קורסי חובה מבואיים	= 6 ש"ש	12 נ"ז
4 קורסי בחירה מבואיים	= 4 ש"ש	8 נ"ז
2 סמינרים	= 4 ש"ש	8 נ"ז
סה"כ	= 14 ש"ש	28 נ"ז

* תכנית הלימודים בשנה א' הנה זהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית.

שנה ב'

2 קורסים מתקדמים	= 2 ש"ש	4 נ"ז
1 קורס בחירה	= 1 ש"ש	2 נ"ז
2 סמינרים	= 4 ש"ש	8 נ"ז
פרויקט גמר	= 1 ש"ש	6 נ"ז
סה"כ	= 8 ש"ש	20 נ"ז

סה"כ לימודי התכנית במסלול המחקרי: 22 ש"ש = 48 נ"ז.
 עמידה בדרישות פרויקט גמר והתזה מהווה תנאי להשלמת החובות האקדמיים.

מבנה תכנית הלימודים במסלול הלא מחקרי

שנה א'

6 קורסי חובה מבואיים	6 ש"ש =	12 נ"ז
4 קורסי בחירה מבואיים	4 ש"ש =	8 נ"ז
2 סמינרים	4 ש"ש =	8 נ"ז
סה"כ		14 ש"ש = 28 נ"ז

* תכנית הלימודים בשנה א' הנה זהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית

שנה ב'

2 קורסים מתקדמים	2 ש"ש =	4 נ"ז
3 קורסי בחירה	3 ש"ש =	6 נ"ז
2 סמינרים	4 ש"ש =	8 נ"ז
1 פרויקט גמר	1 ש"ש =	6 נ"ז
סה"כ		10 ש"ש = 24 נ"ז

סה"כ לימודי התכנית במסלול הלא מחקרי: 24 ש"ש = 52 נ"ז.
 עמידה בדרישות פרויקט הגמר מהווה תנאי להשלמת החובות האקדמיים.

**פירוט הקורסים
שנה א'
לימודי חובה**

סמסטר א'

2 נ"ז	פרופ' מנחם בריןקר, ד"ר פימנטל	מילון מונחי הביקורת א'
2 נ"ז	ארנה קזין	סדנה בכתיבה ביקורתית
2 נ"ז	יגאל צלמונה	אמנות ישראלית בראי ההיסטוריה
4 נ"ז	ד"ר דליה מרקוביץ	סמינר: אמנות וזהות

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- א+ב
בהנחייתן של פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

סמסטר ב'

2 נ"ז	פרופ' מנחם בריןקר	מילון מונחי הביקורת ב'
2 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	המעשה הביקורתית
2 נ"ז	ד"ר שמוליק מאירי	סוגיות במוזיאולוגיה
4 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	סמינר: שדה האמנות

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- א+ב
בהנחייתן של פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

לימודי בחירה

על כל סטודנט בשנה א' לבחור 4 קורסי בחירה

סמסטר א'

2 נ"ז	נרית נלסון, נועם סגל	פרקטיקות אוצרותיות המסך מביט בי- מחשבות בעקבות לאקאן, בודריאר ואחרים
2 נ"ז	ד"ר יצחק בנימיני	תרבות וזהות בעידן הגלובלי
2 נ"ז	ד"ר אשר סלה	מוזיאונים, לאומיות, זהות
2 נ"ז	ד"ר שמוליק מאירי	אסטרטגיות של אוצרות
2 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	סדנה באוצרות (שנתי, אחת לשבועיים)

סמסטר ב'

2 נ"ז	יגאל צלמונה	אוצרות בין תיאוריה לפרקטיקה
2 נ"ז	ד"ר אשר סלה	הקולנוע בין האומנויות
2 נ"ז	ד"ר יעל כדורי	הטקסט הפרפורמטיבי: כתיבה על אמנות חזותית בת חלוף
2 נ"ז	ד"ר דרור פימנטל	אמנות וזיכרון
2 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	אסטרטגיות של אוצרות
2 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	סדנה באוצרות (שנתי, אחת לשבועיים)
28 נ"ז	סה"כ	

*הרישום מותנה באישור וועדת הוראה, מספר המקומות מוגבל

**שנה ב'
מגמת כתיבה ביקורתית
לימודי חובה**

2 נ"ז	גב' ארנה קזין	סדנה בכתיבה ביקורתית- מהמניפסט אל המסה
2 נ"ז	ד"ר אליעזר מלכיאל	הפילוסופיה של התפיסה
4 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	סמינר: האם האמנות היא שפה?
4 נ"ז	ד"ר אריק גלסנר	סמינר: כתיבה על תרבות ואמנות – על תרבות ועל ביקורת תרבות

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- א+ב
בהנחייתן של פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

**שנה ב'
מגמת אוצרות**

לימודי חובה

2 נ"ז	יגאל צלמונה	אוצרות במבט ביקורתי
2 נ"ז	ד"ר אליעזר מלכיאל	הפילוסופיה של התפיסה
4 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	סמינר: האם האמנות היא שפה?
4 נ"ז	נרית גלסון, דר טל בן צבי	סמינר: המוזיאון בין היסטוריה והתיאוריה

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- א+ב
בהנחייתן של פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

לימודי בחירה - פתוחים לשתי המגמות

**על סטודנט במסלול מחקרי לבחור קורס בחירה 1
על סטודנט במסלול שאינו מחקרי לבחור 3 קורסי בחירה**

2 נ"ז	ד"ר שמוליק מאירי	מוזיאונים, לאומיות, זהות
2 נ"ז	יובל סער	קטלוגים
2 נ"ז	נועם נסגל, נרית גלסון	פרקטיקות אוצרותיות
2 נ"ז	ד"ר יצחק בנימיני	המסך מביט בי- מחשבות בעקבות לאקאן, בודריאר ואחרים
2 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	אסטרטגיות של אוצרות סדנה באוצרות (שנתי, אחת לשבועיים)
4 נ"ז	ד"ר רותי גינזבורג, מיקי קרצמן	*סמינר בחירה-מיפוי/אנטי מיפוי-שאלות על דוקומנטציה

פרויקט גמר: הנחייה אישית 6 נ"ז

24 נ"ז סה"כ למסלול בלי תזה
20 נ"ז סה"כ למסלול עם תזה

*מותנה באישור וועדת הוראה ומוגבל במספר המקומות – במקום סמינר האם האמנות היא שפה

שינויים בידיעון בצלאל

רשויות המחלקה והאקדמיה רשאיות לערוך שינויים ותיקונים בתכנים המופיעים בידיעון זה, להוסיף עליהם, לגרוע מהם או לבטלם בכל עת במהלך שנת הלימודים. הודעה על כל שינוי כאמור, תפורסם במודעות בלוחות המחלקה ו/או בדרך ראויה אחרת. השינויים מחייבים את כלל הסטודנטים, גם אם נקבעו או נכנסו לתוקף לאחר שהחלו את לימודיהם.

רשימת הקורסים

שנה א' לימודי חובה

מילון מונחי הביקורת: תיאורטי והיסטורי א' + ב' פרופ' מנחם בריןקר, ד"ר דרור פימנטל 2 ש"ש, 4 נ"ז

הקורס יעקוב אחרי התהליך ההיסטורי של התהוות המונחים העיקריים שבהם אנו משתמשים להערכת יצירות אמנות ולפרשנותן. ההתחלה היא במונחים שנוצרו בפואטיקה של אריסטו - אחדות, אחדות אורגנית, הסתברות, עקיבות, הכרחיות. ההמשך במושגי הז'אנר והמימזיס כפי שהובנו בימי הביניים וברנסאנס, המושגים שהוסיפו האסתטיקה וביקורת האמנות של המאה הי"ח: מושגי הגאון, ה'טעם', ה'כללים' הניאו-קלאסיים והחל מן הפרה-רומנטיקה התפיסה של ה'מקוריות' כערך עליון. לבסוף יהיה דיון בכמה הרהורים ספקניים וביקורתיים לגבי בסיס ההערכה האסתטית השייכים למאה העשרים.

סדנה בכתיבת ביקורתית

ארנה קזין קורס חובה 2 ש"ס, 2 נ"ז

מטרת הסדנה היא להעמיק את היכרותם של הסטודנטים עם שדה ביקורת התרבות, על הסוגות הספרותיות השונות המובילות אותו, בשני תחומים עיקריים, והם: 1. ביקורת אקטואלית על יצירות התרבות ומוצריה - רשימות ביקורת על תערוכות, מופעים, ספרים - המופיעה באופן מסורתי בעיתונים ובכתבי עת ובאחרונה גם בבלוגים ומגזינים מקוונים. 2. ביקורת התרבות במובן הרחב, הסוציולוגי - מסות של ביקורת על אודות הנורמות, הערכים והסמלים המשותפים לחברה [כולל יצירות התרבות ומוצריה] - כפי שזו מופיעה באופן מסורתי בכתבי עת ובספרים.

בסדנה נכיר כמה יצירות של ביקורת תרבות, שיסמלו נקודות ציון בהתפתחות הביקורת בתחום התרבות, מ"הדרשה על ההר" של ישו, דרך "וואלדן" של הנרי דיוויד תורו, "חדר משלך" של וירג'יניה וולף ו"תולדות המיניות" מאת מישל פוקו, ועד ליצירות עכשוויות של ביקורת תרבות ובהן "כלכלה בגרוש" של ברברה ארנרייך, "אומת המזון המהיר" מאת אריק שלוסר, "נו לוגו", מאת נעמי קליין, ו"המחלה כמטפורה" ו"להתבונן בסבלם של אחרים" מאת סוזן סונטג.

ואולם עיקרה של הסדנה הוא עצם ההתנסות בכתיבת ביקורת. בסדנה יוזמנו הסטודנטים לעמוד בסטנדרטים של כתיבה במיטבה: דיוק, כנות, חקירה; הם יונחו לרכוש כלים של ביקורת תרבות - התבוננות במניעים ובכוחות הפועלים בחברה; הם יודרכו לשאול שאלות על המובן מאליו.

ז'אנר הביקורת הוא סוגה ספרותית העומדת בזכות עצמה, בעלת סט של ערכים וסטנדרטים, והסטודנטים ילמדו להכירה תוך כדי כתיבה. במהלך הסדנה יתבקשו הסטודנטים לבחור יצירה אחת אקטואלית - יצירה ספרותית, יצירת אמנות, מופע או מחזה - ולכתוב עליה רשימת ביקורת מהסוג העיתונאי. וכן, יתבקשו הסטודנטים לבחור תופעה חברתית שמעניינת אותם בישראל כיום, ולכתוב על אודותיה חיבור של ביקורת תרבות במובן הרחב - בהיקף ובאיכות שמתאימים לפרסום בכתב עת.

המעשה הביקורתי ד"ר ליאת פרידמן קורס חובה

2 ש"ס, 2 נ"ז – הקורס יתקיים בין עד תאריך 07.05.2014 כולל בין השעות 16.00-19.30
השאלה מהי ביקורת (criticism) ומהו מעשה הביקורת (critique) – כלומר, מהי ההבחנה בין ביקורת ומעשה הביקורת – היא שאלה חשובה, ללא ספק. בקורס זה נתמקד לא רק בהבחנה שביניהם אלא גם בפעולה שכל אחד מהם עושה. נבחן את האופן שבו ביקורת ומעשה הביקורת פועלים במישור התיאורטי, ברובד החברתי ובשדה האמנות. נדון באפקט של שתי הפעולות וננתח את האמצעים שמאפשרים את פעולתם. לצורך כך, נתמקד במספר ביקורות ומעשי ביקורת ונשווה ביניהם. ההשוואה תאפשר לשאול: מהי מטרת הביקורת? ותחת אלו תנאים הביקורת ומעשה הביקורת מצליחים להשיג את מטרותם?

ההשוואה תתמקד בכמה מקרים. באמצעותם נדון במשמעות הביקורת ובהשפעתה על מעשה הביקורת שבא בעקבותיה. כך נבחן מעשי ביקורת פמיניסטית – כתבים ביקורתיים ומעשי מחאה שנועדו לשנות מבנים חברתיים; ננתח פעולות ביקורת פוסט-קולוניאליסטיות – לא רק ביקורות על מדיניות קולוניאליסטית אלא גם על מעשי גזענות והגזעה; ונחקר כתבי ביקורת של הקהילה הלהט"בית והקווירית. באמצעות דוגמאות אלו נבחן אם פעולת הביקורת ומעשה הביקורת מייצרים תנאים המאפשרים לנו לראות, לזהות או לחוות משהו

שונה, דבר מה שלא זוהה עד כה ככזה. כלומר, נחקר את יכולתו של מעשה הביקורת לחשוף את מה שעד לחשיפתו נותר בלתי ניתן לחשיבה.

אמנות ישראלית במבט היסטורי יגאל צלמונה 2 ש"ס, 2 נ"ז

השיעור יציג את תולדות האמנות הישראלית בהקשר היסטורי, סוציולוגי ופוליטי. בכל שיעור נדון בתקופה היסטורית מסוימת ונקרא טקסטים מכוננים שהתייחסו אליה ולתופעות המאפיינות אותה. ננסה לבדוק אם ניתן להגדיר תאימות מכל סוג שהוא בין אירועים והתרחשויות היסטוריות לבין אפיוני האמנות שנוצרה במקביל להם. הסוגיות העיקריות שנדון בהם במסגרת השיעור קשורות למאבקים על הבניית זהות קולקטיבית באמצעות האמנות, המאבקים במסגרת גיבוש קנון אמנותי ושאלת הזיקה בין האמנות למקום ולמזרח. הקורס יחל בבחינת האמנות כשיווק הרעיון הציוני הכללי בשלהי המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20 ויסתיים בניסיון להבין את ההקשר הפוליטי-חברתי שבתוכו מתקיימת האמנות בימינו אלה.

סוגיות במוזיאולוגיה

ד"ר שמוליק מאירי

2 ש"ס, 2 נ"ז

מוזיאולוגיה היא תחום דעת חדש באופן יחסי העוסק בחקר המוזיאון על היבטיו השונים. מה הוא מוזיאון? מה היא מוזיאולוגיה? מה המשותף למוזיאונים השונים ובמה מתייחד מוזיאון האמנות מן המוזיאונים למדע, לטבע, להיסטוריה, לאתנוגרפיה וכו'?

הקורס מתמקד בפרספקטיבות השונות של חקר המוזיאונים והפרקטיקה המוזיאלית, תוך הצגת מקרי בוחן של נושאים המעסיקים הן את הממסד המוזיאני והן את המחקר האקדמי. דגש יושם בארבעה היבטים מרכזיים: האוסף, החלל, התצוגה והמבקרים, על יחסי הגומלין ביניהם ועל השתנותם ברוח הזמן.

הסוגיות שידונו יוצגו הן בחיתוך היסטורי והן בחיתוך תכני וגיאוגרפי. תדון ההגדרה המשתנה של המושג מוזיאון, אוספים, מיון, טקסונומיה וייצוג. מושגי היסוד אותנטי, מקור (provenance) ו"קאנון" ידונו בפירוט רב כמו גם מקומה של התערוכה – בין קבוע לארעי, בין דידיקטיקה לפופולזם, והתפתחות אדריכלות המוזיאונים ממקדש ל"קליפה ריקה". דגש מיוחד יושם על המוזיאולוגיה החדשה, תהליכי הדמוקרטיזציה של המוזיאונים וחוויית המבקר.

סמינר: אמנות וזהות

ד"ר דליה מרקוביץ

סמינר חובה

4 ש"ס, 4 נ"ז

סמינר זה מוקדש לבחינת המושג זהות, תוך שימת דגש על דפוסי ההזדהות השונים שנתקמו בין האובייקט האמנותי המקומי לבין נמעניו. בתוך כך נעמוד על תפיסות שונות שהנחו את הגדרת המושג זהות: מודלים פרימורדיאליים-מהותניים, מודלים שהעלו על נס את כושר הדימיון וההמצאה האנושיים, והבניות "חד-פעמיות", זמניות ונזילות המתגבשות (ומתפרקות) סביב נושא, סוגיה או דילמה ספציפיים. תפיסות אלה יבחנו לאור וביחס להקשר התרבותי המקומי ולמאפייניו החברתיים והפוליטיים. בין היתר נדון באופנים בהם ביקש האובייקט האמנותי ליצור זהות לאומית לכידה ומוגבשת, ובמעבר מעיסוק בקולקטיב ה"גדול", במטא-נרטיבים, בהגדרות ובגבולות, לעיסוק בפן הדינמי, הזמני וה"לא יציב" של השייכות וההזדהות.

סמינר: שדה האמנות

ד"ר רועי ברנד

סמינר חובה סמסטר ב'

4 ש"ס, 4 נ"ז

הסמינר נועד לספק מסגרת תרבותית רחבה לדיונים בשאלות אסתטיות, אתיות ופוליטיות שמגדירות ומאתגרות את העוסקים בשדה האמנות. בתחילת הסמסטר נסקור כמה מהרעיונות והטקסטים המרכזיים על "עולם האמנות", "אופני התבוננות", ו"תרבות וסגנון". בהמשך נבקר ונארח נציגים חשובים של שדה האמנות המקומי והבינלאומי—מבקרים, אוצרים, אמנים ומנהלי מוסדות אמנות. במפגשים אלו האורח יציע טקסט חשוב אותו נלמד בחצי הראשון של השיעור לפני הביקור.

קולוקוויום-

2 ש"ש, ללא נ"ז (אחת לשבועיים נוכחות חובה)

פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

הקולוקוויום השנתי של התוכניות למדיניות ותיאוריה של האמנות ועיצוב אורבני, יפגש אחת לשבועיים ובמהלכו יציגו מרצים ומרצות, מבצלאל אוניברסיטאות בארץ ובחו"ל את מחקרם/האחרון. נושא הקולוקוויום ופירוט ההרצאות יפורסם בהמשך.

לימודי בחירה

על כל סטודנט לבחור 4 קורסי בחירה

מסטר א'

מוזיאונים, לאומיות וזהות

ד"ר שמוליק מאירי

קורס בחירה סמסטריאלי

2 ש"ס, 2 נ"ז

"מוזיאון, מפה ומפקד". אלו הם שלושת הסמנים העיקריים בהבניית מדינת הלאום, לשיטתו של בנדיקט אנדרסון (קהילות מדומיינות, 1983). בקורס זה נבקש להתמקד במוזיאונים ולהידרש לסוגיית מקומם בהבניית הלאומיות, בחיזוקה ובהנחלתה. במוקד הדיון תעמודנה הסוגיות הבאות: כיצד נרתמים/מגויסים כל תחומי הדעת, מאמנות והיסטוריה ועד מדע וטכנולוגיה, לחישול האתוס הלאומי תחת קורת הגג המוזיאונית? איזה תפקיד ממלאים המוזיאונים בעיתות של לאומיות משתנה/מתחדשת, כמו למשל באיטליה הפאשיסטית או ברפובליקות של ברית המועצות המתפרקת? מה מקומו של המוזיאון הלאומי במדינות רב אתניות כמו מדינות אמריקה (הצפונית והדרומית)? מה מקומה של קורבנות במוזיאון הלאומי? ובאיזו מידה מיצג המוזיאון הלאומי את הלאומיות והלאום? דגש מיוחד יושם בבחינת מקומם של מוזיאונים בלאומיות הישראלית תוך התמקדות בנושאי מפתח דוגמת הניסיונות (הכושלים והצולחים כאחד) לייצר קונצנזוס/קאנון רחב ככל שניתן, הפוליטיזציה של המוזיאונים, הגמוניה אל מול ריבוי נרטיבים היסטוריים/חברתיים, קבוצות שוליים וחתרנות "אנטי לאומית" בשיח המוזיאלי. הקורס מלווה בסדורים לימודיים.

פרקטיקות אוצרותיות

נועם סגל, נירית נלסון

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יבחן סוגיות עכשוויות באוצרות, ויציע לסטודנטים הן תשתית טקסטואלית והן תשתית פרקטית לניתוח ביקורתי של תערוכות. במהלך הקורס נבחן את תיאוריות שונות על מקרי מבחן של תערוכות שונות מהארץ ומהעולם. חלק ראשון: מבוא הסטורי-חיבור כלכלי וטכנולוגי שמסביר את ההלימה בין פיתוחים טכנולוגיים, תנאים כלכליים ועמדות פוליטיות בעולם ביחס לפיתוחו של מעשה האוצרות. חלק שני: פיתוחם של כלים תיאורטיים (ולא תיאוריים) לדין על אמנות. נדון במבני תערוכות שונות וגישות אוצרותיות בתערוכות יחיד ובתערוכות קבוצתיות. בינהן ביאנלות ודוקומנטות של הזמן הזה. נדון בסוגיות כגון עיסוק בשאלות של היררכיה בחלל, מי הוא הצופה ואיך מתייחסים אליו, מהי התייחסות לצופה מול משתתף, סוגסטיביות דרך הבנייה מרחבית וכן שאלות של ביקורת חברתיות דרך גבולות השיח וגבולות החלל.

המסך מביט בי – מחשבות בעקבות לאקאן, בודריאר ואחרים

ד"ר יצחק בנימיני

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

בקורס נלמד על הווייתו של הסובייקט העכשווי אל מול המסכים שמלווים אותו תמידית לעבר כינונו כסובייקט-צופה. נתנה על מהות זו בעקבות קריאה בכתבים של ההוגים פרויד, בודריאר, לאקאן, אלתוסר ואחרים. המסך יתואר ראשית כ-האחר מראתי שמביט בסובייקט ומעביר אותו תהליך הן של הזדהות והן של אובייקטליות, ושנית יתואר מה שמסתמן להיות תחילתו של תהליך שבו המסך הן המובן הפיזי והן במובן המנטלי מתמזג עם הסובייקט-צופה למהות-אחת עד להתנדפות העתידיה של עצם ההבחנה ביניהם.

אסטרטגיות של אוצרות- סדנה באוצרות

ד"ר רועי ברנד

קורס בחירה

שנתי, 2 נ"ז (אחת לשבועיים)

בשיעור זה נעסוק באוצרות במובן הרחב של המושג, מעבר לדיסיפלינות של תולדות האמנות והמוזיאולוגיה. אסטרטגיות של האוצרות מפנות את תשומת הלב להבטים האסתטיים, החברתיים, הפוליטיים והפילוסופיים שעולים בכל מקום וזמן שבו מתרחשת חוויה של אמנות.

המפגשים במהלך השנה יורכבו מחלק עיוני וחלק מעשי. נכיר כמה ממושגי היסוד של ביקורת האמנות והפרקטיקות האוצרותיות העכשוויות במסגרת הרצאות ודיון קבוצתי. ונתמקד בפיתוח פרויקט אישי הכולל מחקר והצעה אוצרתית. בין השאר נעסוק בדיאלוג בין אוצר ואמן, תרבות וויזואלית, התצוגה כמדיום, הקטלוג כאתר, אוצרות כמסגור זמן או אירוע, אמנות והמרחב ציבורי ועוד.

תרבות וזהות בעידן הגלובלי

ד"ר אשר סלה

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

גלובליזציה, פוסט מודרניזם, מהפכת המידע, הם נושאים שנכנסו לשיח הציבורי העכשווי, בתחומים כגון: פילוסופיה, אדריכלות, כלכלה, אנתרופולוגיה. בקורס זה נביא הסברים ופרשנויות של מושגים אלה בהקשר של סוגיית הזהות והרב-תרבותיות, בהתבסס על מספר מיקרי מבחן בהקשרים תרבותיים ובמסורות היסטוריות שונים. ננסה להראות הן את החשיבות התיאורטית של השיח הפילוסופי אודות הגדרות הזמן והמרחב בהם אנו חיים והן את השפעת ההקשר החדש הסוציאקונומי בייצור ובתכנון מוצרי צריכה. כמו כן קורס זה יעסוק ביחסי הגומלין בין הכוחות הגלובליים והלוקליים בעולם העכשווי ובמסגרתו נארח מרצים מובילים בתחום הפרקטיקה והתאוריה בארץ

מסטר ב'

אוצרות: בין תיאוריה לפרקטיקה

יגאל צלמונה

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יאפשר לסטודנטים להכיר את אחורי הקלעים של עולם המוזיאונים, שדות אחריות שונים בתחום הזה ותהליכי קבלת החלטות בתחומים כמו אוצרות תערוכות, רכישת יצירות, עיצוב תערוכות ושימור יצירות אמנות. בקורס יילמדו גם סוגיות בתחומים המשיקים למעשה האוצרות: שאלות הנוגעות לתחום האתיקה המקצועית והרקע המשפטי של העשייה האוצרית במה שנוגע לזכויות האמן ולנושא הקניין הרוחני והשלכותיו הפרקטיות. הקורס יתבסס בעיקר על מפגשים עם מומחים ומרבית השיעורים יתקיימו במוזיאון ישראל, ירושלים. הקורס יאפשר הכרות אינטימית של דרך הפעולה המגוונת של אוצרים והשאלות הניצבות בפניהם במהלך פעילותם המקצועית.

הטקסט הפרפורמטיבי: כתיבה על אמנות חזותית בת חלוף

ד"ר יעל כדורי

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

החל מהמודרניזם חודרים אל האמנות הפלסטית שני גורמים הקשורים זה בזה: ההתפרסות בזמן והמופע החי. בסיועה של הטכנולוגיה, הכניסה של מימד הזמן ומימד החיים אל שפתה של האמנות החזותית עתיד לשנות את הווייתה לעד, עם צמיחתן של צורות אמנות נוספות המשלבות בין הקיים – הוא ה'רגע' הוויזואלי, ובין הנמוג – הוא רצף הדימויים הנגלים לעין הצופה בזה אחר זה. הקורס יעסוק באתגר ובעניין אשר עומדים בפני מבקר האמנות או התיאורטיקן המבקשים לכתוב על יצירות אמנות כמו פרפורמנס ארט, סאונד ארט, אנימציה, מיצבי אודיו-ויז'ואל ותיאטרון רב-תחומי. מתוך עיון בטקסטים הלקוחים מקטלוגים, עיתונים וספרות מדעית נבחן מגוון פתרונות לאתגר זה, בהם כתיבה יצירתית או אף אקספרימנטאליות, התבססות על 'תקדימים' היסטוריים, שילוב קטעי ראיונות, התמקדות בתהליך היצירה, ושימוש יצירתי בדימויים, צילומים, טיפוגרפיה ועיצוב גראפי. על בסיס כל זאת, יתנסו הסטודנטים עצמם בכתיבה 'פרפורמטיבית' על יצירות אמנות עכשוויות ברוח זו.

אמנות וזיכרון

ד"ר דרור פימנטל

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

מטרת הקורס לפרוס את המחשבה על הזיכרון והארכיון בפילוסופיה ובספרות, מאפלטון עד דרידה, ולקשור אותה לאפשרויות הייצוג של העבר בהווה, בין אם בהקשר של ההיסטוריה האישית או בהקשר של ההיסטוריה הכללית. בהקשר זה, נתייחס לזיקות הסבוכות הקיימות בין אמת וזיכרון וזמן וזיכרון. השאלות שתבוררנה במהלך הקורס הן, למשל, מהו בדיוק הקשר בין מה שהיה באמת לבין הייצוג של מה שהיה באמת, מהו מעמדה האפיסטמולוגי של השכחה וההדחקה, מהו אופן ההופעה האפשרי של העבר בהווה, באלו אמצעים ארכיביים ניתן, אם בכלל, להעמיד ייצוג הולם למה שהיה, והאם כדאי וראוי בכלל לחתור להעמדת ייצוג שכזה.

**הקולנוע בין האמנויות
קורס בחירה
ד"ר אשר סלה**

2 ש"ס, 2 נ"ז - הקורס יתקיים החל מתאריך 14.05.2014 בין השעות 16.00-19.30

הקולנוע הוגדר כבר בראשיתו כאומנות השביעית. כאומנות החדשה ביותר, הקולנוע מיישם בהרבה מובנים את השאיפה של הרומנטיקה המאוחרת לאומנות כוללת (Gesamtkunstwerk). בקורס נתמודד עם השאלה: מהי יחודיותו של הקולנוע ביחס לשאר האמנויות במאה ה-19 וה-20. סוגיות תאורטיות כגון ההגדרה של האמנויות השונות, והשפעת המדיום על הסיגנון ועל התוכן, תעמודנה במרכז הדיון בכיתה בעזרת שלל דוגמאות מתקופות ומסורות קולנועיות שונות בעולם. לאחר בדיקת המשותף והשונה בין הקולנוע לבין הצילום והציור מחד לבין התיאטרון והמחול מאידך – אומנות מהן צמח הקולנוע בצעדיו הראשונים – נעסוק בתפקיד השמע והמוסיקה בקולנוע ובהשפעת התפתחות אמצעים טכנולוגיים חדשים על המבע הקולנועי, כגון המעבר בין קולנוע אילם לקולנוע מדבר והמעבר מקולנוע בשחור לבן לקולנוע בצבע. בשל היותו הקולנוע אומנות הנעה על פני הזמן והמרחב ומציגה תפיסות שונות ומגוונות של אלה, נדון ביחסי הגומלין בין אדריכלות, עיצוב פנים ואורבניזם לבין הקולנוע. לבסוף נבחן את תפקידן של אמנויות משנה כגון עיצוב תאורה,

עיצוב סט, עיצוב תלבושות, עריכה ועוד על התוצר הסופי: הסרט. דרך מעקב אחר שלבי התפתחות הקולנוע, על רקע היבדלותו משאר האומנויות מחד והתמזגותו איתן מאידך, ניתן יהיה להבין את מעמדו האונטולוגי החדש של הקולנוע בעידן הדיגיטלי והפוסטמודרני.

**שנה ב'
מגמת ביקורת
לימודי חובה**

**סדנה בכתיבה ביקורתית- מהמניפסט אל המסה
גב' ארנה קזין
קורס חובה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

ביקורת האמנות נתפשת בסדנה הזאת כשייכת לשדה הרחב של ביקורת התרבות; שדה של כתיבה על החברה ועל המצב האנושי; כתיבה שנעה בעקבות סימן השאלה על אודות מעשה היצירה; כתיבה שמבקשת לעורר את הקוראים לדיון ולמחשבה.

הסטודנטים יוזמנו להיכנס לתהליך של התפתחות בכתיבה, דרך שלוש סוגות עיקריות של כתיבת ביקורת תרבות: המניפסט [החד ממדי, הפוליטי], מאמר הביקורת [הדו ממדי, הפולמוסי], והמסה האישית [הרב ממדי, הפואטית]. זהו תהליך של חקירה, של השתהות והתעמקות בסוגיות של ביקורת תרבות, ובהן שאלות על נורמות, על שליטה ועל צורך; על שייכות ועל יציאה מן הכלל, על תשוקה ועל ריסונה. וכן, שאלות על כיעור ועל יופי. כל משתתף ומשתתפת יבחרו בתחילת הדרך סוגיה אחת כזאת שמעסיקה אותם – אישית ואינטלקטואלית, בהקשרים שונים של יצירה – יגדירו אותה היטב, ויחקרו אותה לעומק בשלושת הז'אנרים לאורך הסדנה כולה.

הסטודנטים יקראו מניפסטים, מאמרי ביקורת אמנות וספרות, ומסות אישיות ממיטב היצירה העולמית בסוגות הללו, ויונחו לעמוד באתגרים של כתיבה עיונית יצירתית במיטבה: העמקה, כנות, לשון המעטה, בהירות ודיוק. כתיבה שמעוררת לכל הפחות לשיחה, אם לא לפעולה.

**הפילוסופיה של האמנות
ד"ר אליעזר מלכיאל
קורס חובה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

הפילוסופיה של התפיסה עוסקת בטבען של התנסויותינו החושיות ובהבנת האופן שבו הן מאפשרות לנו לקנות ידע על העולם. היא בוחנת את אופיין המודע של התנסויות אלה, את סוגי התכנים שהן מספקות, את השווה והשונה בין התנסויות של חושים שונים, את יחסן של התנסויות אמיתיות מקנות-ידע להתנסויות של אשליה ושל הזייה, את הזיקה של תפיסה להבנה ולפרשנות, ועוד. מה שעומד על הפרק, בהבנת תפיסה, אינו רק השאלה המדעית-אמפירית בדבר התהליכים התפיסתיים והקוגניטיביים הכרוכים בתפיסה, אלא גם מיקומה היסודי של התפיסה בתוך מכלול הכרתנו, הכרה שהיא מרכיב של אופן הקיום האנושי היסודי של 'היות-בעולם'.

**האם האמנות היא שפה?
ד"ר ליאת פרידמן
סמינר סמסטריאלי
4 ש"ס, 4 נ"ז**

היש לאמנויות לשון משלהן? לכולן יחד - או לכל אחת מהן לחוד? ראשיתה של המיטאפורה הלשונית בדיונים באמנות. ההשקפה הסמיוטית ומגבלותיה. התפיסה הסטרוקטורליסטית ושימושה במונח מערכת לשונית במובן מורחב. האם כל מערכת סמיוטית היא לשון? ומה אפשר לחשוב כלשון באדריכלות, למשל. היחס בין הלשון הטבעית ולשון הספרות, התיאטרון או הקולנוע. מערכות סמיוטיות ראשוניות ומשניות. היש לאמנויות הויזואליות או למוסיקה לשון משלהן?

אחת השאלות שהועלו במהלך שנות השישים, הייתה האם נוכל לראות את האמנות כסוג מיוחד של לשון. האם האמנות החזותית - ציור, פיסול, עיצוב, ועד ארכיטקטורה, ניתנים להעמדה על עקרונות בלשניים. זהו דיון על היות האמנות שפה ומערכת של מסמנים בעלת כללי ייצוג חד-משמעיים וברורים. מה משתמע מהיות האמנות שפה - האם נראה אותה כבעלת עקרונות הדומים לשפה הטבעית? האם התייחסותה לממשות מושתתת על קונבנציות? האם עקרון הדומות (similarity) הוא עקרון על בייצוג המציאות באמנות? שאלות אלו התחדדו עם פרסום חיבורו המשפיע של נלסון גודמן "Languages of Art: An Approach to The Study of Symbols" (1976). חיבור זה העלה את השאלה, האם נכון להתייחס אל האמנות כאל עוד אמצעי להכרת הממשות, כמו המדע. הוא שאל, האם האמנות היא מערכת של מסמנים קוגניטיביים, או שיש להתייחס אל האמנות כאל מערכת אמוטיבית. שאלות אלו ואחרות יועלו במהלך הסמינר.

**כתיבה על תרבות ואמנות- על תרבות ועל ביקורת תרבות
ד"ר אריק גלסנר
סמינר סמסטריאלי
4 ש"ס, 4 נ"ז**

שני מושגים יעמדו בלבו של הסמינר: מושג "התרבות" ומושג מוסד "ביקורת התרבות". שני המושגים קשורים בניהם, כמובן; כל ביקורת תרבות רואה לנגד עיניה מושג מסוים רצוי של התרבות ומושג מסוים פסול שלה. במושגים הללו יחל בעיצובם הראשוני במודרניות (המאה ה-18), אך יחתוך לדין במושגים האלה בהקשר של ההווה הסואן שלנו.

**קולוקוויום-
2 ש"ש, ללא נ"ז (אחת לשבועיים נוכחות חובה)
פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן**

הקולוקוויום השנתי של התוכניות למדיניות ותיאוריה של האמנות ועיצוב אורבני, יפגש אחת לשבועיים ובמהלכו יציגו מרצים ומרצות, מבצלאל אוניברסיטאות בארץ ובחו"ל את מחקרם/האחרון. נושא הקולוקוויום ופירוט ההרצאות יפורסם בהמשך.

פרויקט גמר אליפסיס

העידן הדיגיטלי מעמיד בפני הרצון לתעד תרבות החזותית אתגרים כמו איך להתגבר על הירידה בקרנו של הפורמט המודפס מצד אחד, וכיצד לנצל את יכולות ההפצה שלו מצד שני. הדבר נכון במיוחד בכל הנוגע לגבי כתיבה על תרבות חזותית והצגת יצירות אמנות על גבי מסכים: בעידן שבו יכולת הריכוז שלנו קטנה ותשומת הלב שלנו מופרעת ללא הרף, מה בין כתיבה אקדמית לכתיבה פופולארית, בין כתיבה לפורמט מודפס לבין כתיבה בפורמט מקוון? מה כוחו של הדימוי הבודד וכיצד השפיעה המהפכה הדיגיטלית על התרבות החזותית בהקשרים אלו, ואם תמונה אחת שווה אלף מילים, מה קורה כשיש מיליון תמונות? ומיליון מילים?

במסגרת פרויקט הכתיבה יעסקו הסטודנטים בשאלות אלו ואחרות תוך שהם לומדים לערוך ולהפיק מגזין מקוון על הבטיו השונים, תוכניים וטכניים כאחד.

**שנה ב'
מגמת אוצרות
לימודי חובה**

**אוצרות במבט ביקורתי
יגאל צלמונה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

הקורס מציע מבט על התפרסות שדה האוצרות לגווניו מבחינת תחומים אפשריים של הפעולה האוצרית. הכוונה היא להפגיש את הסטודנטים עם אתרי תצוגה מסוגים שונים שכל אחד מהם בעל חזון משלו. לשם כך ניפגש עם מנהלי מוסדות, אוצרים וממלאי תפקידים בעולם מוסדות התצוגה כדי לבחון את המכנים המשותפים ואת ההבדלים בין מוזיאונים אנציקלופדיים (כדוגמת מוזיאון ישראל), מוזיאונים היסטוריים ואתרי אוצרות המוקדשים לתחומים ונושאים ספציפיים (כמו מוזיאון המדע, גן החיות התנכי ופארק חירייה). במהלך המפגשים נדון באופני הגילום של אידיאולוגיה במרחב ובמכלול החלטות האוצרותיות. במהלך הקורס נעסוק בהרחבה בסוגיית המוזיאון כמעצב זהות ובמעמדו של האוצר כסוכן תרבות.

**הפילוסופיה של האמנות
ד"ר אליעזר מלכיאל
קורס חובה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

הפילוסופיה של התפיסה עוסקת בטבען של התנסויותינו החושיות ובהבנת האופן שבו הן מאפשרות לנו לקנות ידע על העולם. היא בוחנת את אופיין המודע של התנסויות אלה, את סוגי התכנים שהן מספקות, את השווה והשונה בין התנסויות של חושים שונים, את יחסן של התנסויות אמתיות מקנות-ידע להתנסויות של אשליה ושל הזייה, את הזיקה של תפיסה להבנה ולפרשנות, ועוד. מה שעומד על הפרק, בהבנת תפיסה, אינו רק השאלה המדעית-אמפירית בדבר התהליכים התפיסתיים והקוגניטיביים הכרוכים בתפיסה, אלא גם מיקומה

היסודי של התפיסה בתוך מכלול הכרתנו, הכרה שהיא מרכיב של אופן הקיום האנושי היסודי של 'היות-בעולם'.

האם האמנות היא שפה?

ד"ר ליאת פרידמן

סמינר סמסטריאלי

4 ש"ס, 4 נ"ז

היש לאמנויות לשון משלהן? לכולן יחד - או לכל אחת מהן לחוד? ראשיתה של המיטאפורה הלשונית בדיונים באמנות. ההשקפה הסמיוטית ומגבלותיה. התפיסה הסטרוקטורליסטית ושימושה במונח מערכת לשונית במובן מורחב. האם כל מערכת סמיוטית היא לשון? ומה אפשר לחשוב כלשון באדריכלות, למשל. היחס בין הלשון הטבעית ולשון הספרות,

התיאטרון או הקולנוע. מערכות סמיוטיות ראשוניות ומשניות. היש לאמנויות הויזואליות או למוסיקה לשון משלהן?

אחת השאלות שהועלו במהלך שנות השישים, הייתה האם נוכל לראות את האמנות כסוג מיוחד של לשון. האם האמנות החזותית – ציור, פיסול, עיצוב, ועד ארכיטקטורה, ניתנים להעמדה על עקרונות בלשניים. זהו דיון על היות האמנות שפה ומערכת של מסמנים בעלת כללי ייצוג חד-משמעיים וברורים. מה משתמע מהיות האמנות שפה – האם נראה אותה כבעלת עקרונות הדומים לשפה הטבעית? האם התייחסותה לממשות מושתתת על קונבנציות? האם עקרון הדומות (similarity) הוא עקרון על בייצוג המציאות באמנות? שאלות אלו התחדדו עם פרסום חיבורו המשפיע של נלסון גודמן "Languages of Art: An Approach to The Study of Symbols" (1976). חיבור זה העלה את השאלה, האם נכון להתייחס אל האמנות כאל עוד אמצעי להכרת הממשות, כמו המדע. הוא שאל, האם האמנות היא מערכת של מסמנים קוגניטיבית, או שיש להתייחס אל האמנות כאל מערכת אמוטיבית. שאלות אלו ואחרות יועלו במהלך הסמינר.

המוזיאון בין ההיסטוריה והתיאוריה

נירית נלסון, ד"ר טל בן צבי

סמינר סמסטריאלי

4 ש"ס, 4 נ"ז

מטרת הסמינר לעמוד על מקומו של ההיסטורי עם לידתו של המוזיאון בתרבות המערב. על תפקידיו המגוונים של המוזיאונים וחללי התצוגה המגוונים בייצוג תרבות הלאום, הזיכרון הקולקטיבי ונרטיבים ההיסטוריים, עדויות וארכיונים היסטוריים, ובתוך כך לבדוק את שלל המובנים שיש לתרבות חזותית בהבניה לאומית. ראשית על הקשר האימננטי בין שדה האמנות בעידן המודרני והתפתחות תרבות הלאום והתפקיד המכריע שיש למושג ההיסטוריה בתרבות זו. בהמשך נרצה לשאול האם מוזיאון הוא מקום תצוגה (display) של תרבות הלאום, ובתור שכזה מוטלת עליו החובה להכיל את כל 'מוצרי' התרבות ללא משוא פנים או הבחנה וסיווג או - על המוזיאון להיות מוסד 'אליטיסטי', בררני, אשר מתפקידו לבחור מתוך סך כל הנתונים את אותם פריטי תרבות שנתפסים כמרכזיים ועקרוניים, אשר לדעת מנהליו (וכאן עולה השאלה – מי מנהל את המוזיאון ומכריע לגבי תצוגותיו) מייצג (representation), מבטא ומדגים כראוי את נכסי החברה שבלעדיהם לא תבוא התרבות לידי ייצוג מלא. בהקשר זה תעלה שאלה נוספת – על ייצוג ההיסטוריה והזיכרון הקולקטיבי במסגרת מוזיאלית. מהי 'הפוליטיקה' המסתתרת מאחורי התצוגות של המוזיאון. לשם השגת מטרה זו נעמוד על התפתחות ייצוג תרבות הלאום בתערוכות ופרויקטים של אמנות עכשווית, ואופן הייצוג המשתנה שלהם בחללי תצוגה שונים ובמקביל לכך נבדוק את המצע התיאורטי של המרחב המוזיאלי וכן את הצהרת הכוונות של המוזיאונים באשר הם לגבי ייצוגים אלה.

קולוקוויום-

2 ש"ש, ללא נ"ז (אחת לשבועיים נוכחות חובה)

פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

הקולוקוויום השנתי של התוכניות למדיניות ותיאוריה של האמנות ועיצוב אורבני, יפגש אחת לשבועיים ובמהלכו יציגו מרצים ומרצות, מבצלאל אוניברסיטאות בארץ ובחו"ל את מחקרם/האחרון. נושא הקולוקוויום ופירוט ההרצאות יפורסם בהמשך.

לימודי בחירה – לימודי הבחירה פתוחים לשתי המגמות

על סטודנט במסלול מחקרי לבחור קורס בחירה 1

על סטודנט במסלול שאינו מחקרי לבחור 3 קורסי בחירה

קטלוגים

מר יובל סער

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

עיצוב ספרי אמנות וקטלוגים נחשב לאחד התחומים הנחשבים של עולם העיצוב, והוצאת קטלוג מודפס עדין נתפסת כתו איכות בקרב אמנים, מעצבים, אוצרים ומנהלי מוסדות תרבות. אולם, דווקא בעידן הדיגיטלי שמאפשר הפצה רבה יותר של ידע, ולאור העבודה שרבים מהקטלוגים המודפסים נשארים בסופו של דבר בחנויות המוזיאונים ובידי האמנים, יש מקום לשאול מהו תפקידו של הקטלוג והאם הוא אכן משיג אותו? כך, בתקופה שבה הפורמט המודפס נאלץ להמציא את עצמו מחדש, מעניין לבדוק כיצד משפיעים על הקטלוגים לא רק השינויים הטכנולוגיים אלא גם השינויים באורח חיינו. בעידן הדיגיטלי, כשחלק גדול מהתקשורת בין בני אדם נעשית על גבי צגי מחשב - בהודעות סמס, בדואר אלקטרוני ובאפליקציות שונות - נשאלת השאלה כיצד מתמודדים עולמות האמנות והעיצוב עם מציאות שבה מה שמשיג יותר מכל על התרבות הם השינויים טכנולוגיים והמדיה הדיגיטלית? ובמילים אחרות, האם הקטלוג המודפס עדין רלוונטי ליצירה האמנותית, והאם הכתיבה המסורתית על אמנות עדיין רלוונטית בעידן הדיגיטלי. בנוסף, במהלך הקורס נקרא מאמרים מתוך קטלוגים, נבחן פורמטים שונים של קטלוגים ושל כתיבה, ונבחן תיאוריות מרכזיות העוסקות בעיצוב קטלוגים ובכתיבה "פופולרית" על אמנות ועיצוב. כמו כן, נכיר דמויות מפתח שקשורות לתחום בעולם הקטלוגים המקומי - כותבים, עורכים ומעצבים (שמות המרצים ותאריכי המפגשים יוצגו בהמשך).

**מוזיאונים, לאומיות וזהות
ד"ר שמוליק מאירי
קורס בחירה סמסטריאלי
2 ש"ס, 2 נ"ז**

"מוזיאון, מפה ומפקד". אלו הם שלושת הסמנים העיקריים בהבניית מדינת הלאום, לשיטתו של בנדיקט אנדרסון (קהילות מדומיינות, 1983). בקורס זה נבקש להתמקד במוזיאונים ולהידרש לסוגיית מקומם בהבניית הלאומיות, בחיזוקה ובהנחלתה. במוקד הדיון תעמודנה הסוגיות הבאות: כיצד נרתמים/מגויסים כל תחומי הדעת, מאמנות והיסטוריה ועד מדע וטכנולוגיה, לחישול האתוס הלאומי תחת קורת הגג המוזיאונית? איזה תפקיד ממלאים המוזיאונים בעיתות של לאומיות משתנה/מתחדשת, כמו למשל באיטליה הפאשיסטית או ברפובליקות של ברית המועצות המתפרקת? מה מקומו של המוזיאון הלאומי במדינות רב אתניות כמו מדינות אמריקה (הצפונית והדרומית)? מה מקומה של קורבנות במוזיאון הלאומי? ובאיזו מידה מיצג המוזיאון הלאומי את הלאומיות והלאום? דגש מיוחד יושם בבחינת מקומם של מוזיאונים בלאומיות הישראלית תוך התמקדות בנושאי מפתח דוגמת הניסיונות (הכושלים והצלחים כאחד) לייצר קונצנזוס/קאנון רחב ככל שניתן, הפוליטיזציה של המוזיאונים, הגמוניה אל מול ריבוי נרטיבים היסטוריים/חברתיים, קבוצות שוליים וחתרנות "אנטי לאומית" בשיח המוזיאלי. הקורס מלווה בסיוורים לימודיים.

**המסך מביט בי – מחשבות בעקבות לאקאן, בודריאר ואחרים
ד"ר יצחק בנימיני
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

בקורס נלמד על הווייתו של הסובייקט העכשווי אל מול המסכים שמלווים אותו תמידית לעבר כינונו כסובייקט-צופה. נתנה על מהות זו בעקבות קריאה בכתבים של ההוגים פרויד, בודריאר, לאקאן, אלטוסר ואחרים. המסך יתואר ראשית כ-האחר מראתי שמביט בסובייקט ומעביר אותו תהליך הן של הזדהות והן של אובייקטליות, ושנית יתואר מה שמסתמן להיות תחילתו של תהליך שבו המסך הן המובן הפיזי והן במובן המנטלי מתמזג עם הסובייקט-צופה למהות-אחת עד להתנדפות העתידית של עצם ההבחנה ביניהם.

**פרקטיקות אוצרותיות
נועם סגל, נירית נלסון
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

הקורס יבחן סוגיות עכשוויות באוצרות, ויציע לסטודנטים הן תשתית טקסטואלית והן תשתית פרקטית לניתוח ביקורתי של תערוכות. במהלך הקורס נבחן את תיאוריות שונות על מקרי מבחן של תערוכות שונות מהארץ ומהעולם. חלק ראשון: מבוא הסטורי-חיבור כלכלי וטכנולוגי שמסביר את ההלימה בין פיתוחים טכנולוגיים, תנאים כלכליים ועמדות פוליטיות בעולם ביחס לפיתוחו של מעשה האוצרות. חלק שני: פיתוחם של כלים תיאורטיים (ולא תיאוריים) לדיון על אמנות. נדון במבני תערוכות שונות וגישות אוצרותיות בתערוכות יחיד ובתערוכות קבוצתיות. בינהן ביאנלות ודוקומנטות של הזמן הזה. נדון בסוגיות כגון עיסוק בשאלות של היררכיה בחלל, מי הוא הצופה ואיך מתייחסים אליו, מהי התייחסות לצופה מול משתתף, סוגסטיביות דרך הבנייה מרחבית וכן שאלות של ביקורת חברתיות דרך גבולות השיח וגבולות החלל.

אסטרטגיות של אוצרות

ד"ר רועי ברנד

קורס בחירה

שנתי, 2 נ"ז (אחת לשבועיים)

בשיעור זה נעסוק באוצרות במובן הרחב של המושג, מעבר לדיספלינות של תולדות האמנות והמוזיאולוגיה. אסטרטגיות של האוצרות מפנות את תשומת הלב להבטים האסתטיים, החברתיים, הפוליטיים והפילוסופיים שעולים בכל מקום וזמן שבו מתרחשת חוויה של אמנות.

* סמינר בחירה

מיפוי/אנטי מיפוי-שאלות על דוקומנטציה

ד"ר רותי גינזבורג, מיקי קרצמן

בסמינר נעסוק בדוקומנטציה באמצעות התבוננות בפרויקטים של מיפוי ומיפוי שכנגד. בעקבות לימוד זה יצרו הסטודנטים ויתכננו פרויקטים בסגנון זה של מיפוי ומיפוי שכנגד.

עם התפתחות הטכנולוגיה והשפעתה על אופני התיעוד וההפצה, השתנו מושגים חברתיים פוליטיים כמו ארכיון, דוקומנט ומפה באופן רדיקלי. לאורך הסמסטר נעסוק בפרויקטים של יוצרים ואקטיביסטיים הפועלים בשדה זה של המדיה. דרך התבוננות ודיון בפרויקטים אלה נבחן את התפיסה המחודשת של המושגים החברתיים הללו. לאורך הסמינר יוזמנו אורחים שיציגו פרויקטים בעלי עניין דומה.

הסטודנטים יתבקשו להגיב דרך הצעה משלהם. הם יצרו תוך הלימוד פרויקט שיעסוק במושגים המרכזיים של דוקומנטציה. על הסטודנטים להגיע לסמינר עם מחשבים ניידים.

* מותנה באישור וועדת הוראה ומוגבל במספר המקומות